

تقدیم به:

بزرگوارانی که برای اعتلای علمی کشور،
سربلندی و توسعه همه‌جانبه میهن اسلامی مان تلاش
می‌کنند.

مقدمه مترجمان بر ویراست سوم ترجمه فارسی

سپاس خدای را که توفیق ترجمه این اثر ارزشمند را به ما عطا فرمود و با وجود فراز و نشیب‌های فراوان، مقدمات چاپ آن را به طور شایسته فراهم نمود، به گونه‌ای که تاکنون سیزده بار تجدید چاپ شده و از جایگاه چشمگیری در میان فرهیختگان و مجامع علمی کشورمان برخوردار گردیده است. برای مثال، مجله علمی پژوهشی نوآوری‌های آموزشی از آن به عنوان کتابی که با رعایت امانت و دقتی درخور تحسین ترجمه شده، یاد کرده است. فصلنامه تعلیم و تربیت نیز آن را اثری ارزشمند و مورد نیاز جامعه علمی کشور معرفی نموده است. در همین راستا، دبیرخانه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران آن را به عنوان کتاب درخور تشویق سال ۱۳۸۳ برگزیده و وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی از مترجمان کتاب تقدیر کرده‌اند. این استقبال، مترجمان را بر آن داشت تا کتاب را مطابق آخرین نسخه انگلیسی موجود (۲۰۰۷) به طور کامل و دقیق به‌روزرسانی کنند. اگرچه کتاب در سال ۲۰۱۴ نیز تجدید ویرایش و چاپ شده، ولی این نسخه خلاصه شده است که بنا به صلاحدید نویسندگان محترم انجام شده است، در حالی که آنچه بیشتر مورد نیاز جامعه علمی کشور و جای آن خالی است یک کتاب تفصیلی و جامع همراه با مثال‌های جدید و کاربردی است. لذا مترجمان ترجیح دادند با مبنا قرار دادن نسخه ۲۰۰۷، ترجمه فارسی کتاب را به‌روزرسانی کنند.

برای استفاده بهتر از کتاب، اقتضا می‌کند تا امتیازات کتاب برشمرده و سپس تذکراتی

برای راهنمایی خوانندگان ارائه شود:

امتیازات: این کتاب، یکی از رایج‌ترین کتاب‌های درسی روش تحقیق در رشته‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه‌های معتبر دنیاست که کمیته‌های برنامه‌ریزی درسی وزارت علوم و دانشگاه‌های کشور نیز آن را به عنوان یکی از کتاب‌های درسی دانشگاه‌های کشورمان

معرفی کرده‌اند. نویسندگان آن، دو استاد (پروفسور) و یک استادیار در تعلیم و تربیت و روان‌شناسی دانشگاه‌های معتبر امریکا هستند. این اثر، اولین بار در سال ۱۹۶۳ با حدود ۳۰۰ صفحه به چاپ رسید و از آن تاریخ تا کنون، به طور متوسط هر شش سال یک بار بازنگری شد و تکامل یافت، به گونه‌ای که جدیدترین ویراست آن (چاپ هشتم) با ۶۷۲ صفحه بسیار فشرده در سال ۲۰۰۷ به چاپ رسید. مطرح ماندن کتاب بیش از پنج دهه در سطح جهان، نشان بسیار محکمی است بر اینکه همواره توانسته است مطابق با نیازها و رشد علم تکامل یابد و جایگاه خود را در میان انبوه کتاب‌های دیگر حفظ کند.

از جمله امتیازات این کتاب، جامع بودن و طرح مباحث روش تحقیق کیفی در کنار روش تحقیق کمی است. در هر فصل موضوعات از دو منظر کمی و کیفی بررسی و امتیازهای هر کدام بر شمرده و سپس راه‌حل‌های عملی برای به کار بستن آن‌ها در تحقیقات ارائه شده است. علاوه بر این، مبانی فلسفی و اخلاقی پژوهش و کاربرد رایانه در آن نیز، به طور مشروح ارائه شده است. امتیاز دیگر اینکه، یک منبع درسی دانشگاهی است و به همین منظور نیز تهیه شده، به گونه‌ای که در آغاز هر فصل، اهداف و مواردی که به آن پرداخته شده است بیان می‌گردد. سپس، مطالب به صورت جامع، روان و همراه با مثال‌های جالب و کاربردی ارائه می‌شود. علاوه بر ارائه منابع استفاده شده در هر فصل، برخی از منابع مهم مرتبط به موضوعات اساسی نیز معرفی و توضیحاتی در مورد آن‌ها داده شده است. همچنین، خطاهایی که حین تحقیق در رابطه با موضوع فصل رخ می‌دهد، تشریح و در پایان هر فصل توصیه‌هایی برای پرهیز پژوهشگران از انجام دادن آن‌ها ارائه شده است. علاوه بر آن، در پایان هر فصل، برای درک بهتر مباحث، یک خودآزمایی حاوی سؤالات چهارگزینه‌ای (همراه با جواب) ارائه شده است. واژه‌نامه مفصل ۴۰ صفحه‌ای شامل تعریف و توضیح مهم‌ترین واژه‌های روش‌های تحقیق از دیگر امتیازات کتاب است که به دقت ترجمه و در پایان جلد دوم درج گردیده است. فهرست اعلام و موضوعات در پایان جلد دوم نیز، بر امتیازات کتاب می‌افزاید. فهرست موضوعات کمک بزرگ برای پژوهشگرانی است که در صدد یافتن مطالب مربوط به یک موضوع معین در کتاب‌اند.

با وجود همه امتیازات مذکور، باید اذعان نمود هر کشوری که خواهان پیشرفت است، باید در اندیشه تولید و نوآوری باشد نه صرفاً تقلید و اقتباس از آثار دیگران. به عبارت دیگر، باید به مطالب و دستورالعمل‌های دیگران، به ویژه متون علمی روش تحقیق تهیه شده در دیگر کشورها، نقادانه نگریده شود و آنچه متناسب با فرهنگ، باورها و شرایط جامعه است، انتخاب گردد.

علاوه بر آنچه گفته شد که مربوط به اصل کتاب است، ترجمه کتاب نیز امتیازات فراوانی دارد. مهم ترین امتیاز، داشتن مترجمان شایسته از دانشگاه‌های تراز اول کشور است که اسامی آنان در فهرست اجمالی کتاب آورده شده است. ترجمه‌ها را اینجانب و همکاران محترم چند بار بازخوانی و ویرایش کرده و مطابقت داده‌ایم تا اثری روان و یکدست تقدیم دانش‌پژوهان شود.

با توجه به ویژگی‌های مذکور، می‌توان گفت کتاب حاضر یکی از مناسب‌ترین کتاب‌های روش تحقیق در علوم تربیتی و روان‌شناسی است که تاکنون در ایران منتشر شده است. این کتاب، ضمن رفع نیاز رشته‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی، برای دانش‌پژوهان سایر رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی نیز بسیار مفید است.

راهنمای استفاده از کتاب: همان‌طور که گفته شد، نسخه انگلیسی کتاب یک مجلد ۶۷۲ صفحه‌ای حجیم، با اوراق بزرگ‌تر از قطع وزیری و ترجمه فارسی آن حدود ۱۳۰۰ صفحه است که چاپ آن در یک مجلد میسر نبود؛ از این رو، ده فصل آن در مجلد اول و هشت فصل بقیه به همراه واژه‌نامه، فهرست‌های موضوعی، اعلام و پیوست‌ها در مجلد دوم قرار گرفته است. ناگفته نماند دو مجلد مذکور به نوعی مستقل‌اند و هر کدام به تنهایی می‌تواند مورد استفاده علاقه‌مندان قرار گیرد.

در متن فارسی دو نوع شماره وجود دارد: شماره‌های معمولی، مربوط به معادل‌های انگلیسی اساسی و واژه‌های مهم، که در پاورقی آورده شده است. نوع دوم، شماره‌های پیاپی داخل پرانتز، که مربوط به منابع استفاده شده و یادداشت‌های نویسندگان است و آخر هر فصل آورده شده است. علاوه بر این، در مواردی که نیاز بود توضیحاتی ارائه شود، این مطالب در پاورقی با حرف «ت» (تعلیقات) آمده که به وسیله ویراستاران علمی (دکتر نصر و دکتر عریضی) تهیه شده است.

اگرچه تدریس ۱۳۰۰ صفحه مطلب علمی در یک درس دو یا سه واحدی امکان‌پذیر نیست، ولی مطالب به گونه‌ای است که با انتخاب مباحث مختلف به وسیله اساتید محترم، می‌توان آن‌ها را با توجه به زمان در اختیار، در مقاطع تحصیلی کارشناسی، تحصیلات تکمیلی و دوره‌های مختلف پژوهشگری تدریس کرد.

همکاران: قبل از همه باید از زحمات فراوان آقای دکتر حمیدرضا عریضی که همه فصول را بازخوانی کرده و به دقت تطبیق علمی داده و اصلاحات فراوانی اعمال نموده‌اند، یاد کرد. در واقع، ایشان یکی از کلیدی‌ترین نقش‌ها را در تدوین این اثر داشته‌اند و همکار

اینجانب در ویراستاری علمی و ادبی کتاب بوده‌اند. سرکار خانم دکتر مریم آویزگان نیز با دقت، متن فارسی بیشتر فصل‌ها را با متن انگلیسی تطبیق داده و اصلاحات لازم را انجام داده‌اند که از ایشان نیز صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم.

سپس شایسته است از همه همکاران محترمی که با وجود همه گرفتاری‌ها، با بزرگواری دعوت اینجانب را برای ترجمه این اثر پذیرفته‌اند، قدردانی نمایم. علاوه بر این، آقایان دکتر محمود ابوالقاسمی، دکتر علیرضا کیامنش، دکتر محمدحسین علامت‌ساز، دکتر هدایت‌الله اعتمادی‌زاده، دکتر محمدرضا نیلی و دکتر ناصر کریم‌پور همکاران دیگری هستند که با حوصله و دقت بخش‌هایی از مطالب ویرایش شده را مجدداً بازخوانی و اصلاحات و پیشنهادهای ارزشمندی را ارائه کردند که از همه این بزرگواران تقدیر و تشکر می‌کنم.

از مسئولان محترم سازمان «سمت»، اعضای محترم شورای انتشارات دانشگاه شهید بهشتی و سایر دست‌اندرکاران محترم که مقدمات چاپ کتاب را فراهم نمودند، تقدیر و تشکر می‌گردد. همچنین، از اظهار نظرهای عالمانه داوران متخصص که پیشنهادهای ارزنده‌ای ارائه فرمودند، قدردانی و سپاسگزاری می‌نمایم. از سرکار خانم سعیدی که با حوصله و دقت زیاد زحمت حروفچینی، درج اصلاحات و صفحه‌آرایی اولیه کتاب را متقبل شدند، تشکر می‌کنم. بدیهی است بدون تلاش همکاران ارجمند، فراهم کردن ترجمه‌ای با این کیفیت امکان‌پذیر نبود؛ لذا صمیمانه از همه آنان تشکر می‌کنم و توفیق روزافزون آنان را از خداوند متعال در انجام دادن این گونه کارهای علمی گروهی و سایر امور خیر خواستارم.

در پایان، از سروران دانشگاهی، همکاران محترم فرهنگی و دانشجویان محترم درخواست می‌شود تا با دقت نظر لغزش‌های احتمالی، نظرات اصلاحی و پیشنهادهای خود را متذکر شوند تا در چاپ‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد.

شایان ذکر است اگرچه کشور ما مشمول عهدنامه رعایت حقوق مؤلفان نیست و به همین دلیل، کتاب‌های منتشر شده در سایر کشورها می‌توانند بدون اخذ مجوز، به فارسی ترجمه و چاپ شوند، لکن برای رعایت اخلاق علمی، اجازه ترجمه کتاب از مؤلفان محترم کتاب دریافت شد. جای خوشوقتی است که نویسندگان محترم کتاب، مقدمه عالمانه‌ای نیز برای ترجمه فارسی تدوین نمودند که در قسمت بعد آورده شده است.

احمدرضا نصر اصفهانی

دانشگاه اصفهان، شهریور ۱۴۰۰

بخشی از مقدمه نویسندگان بر چاپ دوم ترجمه فارسی^۱

بسیار خوشوقتم که پژوهشگران ایران، کتاب *روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روان‌شناسی* را برای ترجمه به زبان فارسی برگزیدند. یکی از دارایی‌های گرانبهای ما، ترجمه دو جلدی کتاب است که دکتر احمد رضا نصر از روی محبت برای ما ارسال کرده‌اند.

ترجمه کتاب‌ها به نوبه خود بخش مهمی از پژوهش را تشکیل می‌دهد، زیرا پژوهشگران باتجربه در ایران، نخست باید درباره اینکه از میان هزاران کتاب منتشرشده در کشورهای دیگر کدام کتاب بیشتر می‌تواند در کشور آنها پژوهش را اعتلا دهد، به بهترین شکل، قضاوت و تصمیم‌گیری نمایند و پس از آن، زمان و امکانات بسیاری را برای ترجمه به خدمت گیرند و در نهایت، به همراه دیگر پژوهشگران، از کتاب ترجمه‌شده برای کمک به آموزشگران حرفه‌ای ایران در فراگیری اکثر روش‌های پژوهشی معاصر و کاربردی آنها برای درک و بهبود تعلیم و تربیت ایرانی استفاده کنند.

ترجمه این کتاب را می‌توان سند بااهمیتی در قلمرو تعلیم و تربیت و نقش ایرانیان در پیشرفت آن به شمار آورد. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های دانش، محصور نشدن آن در چهارچوب‌های جغرافیایی است، زیرا مرز دانش به روی همه گشوده شده است و هر کس می‌تواند در پیشرفت آن مساعدت کند و انتقادهای متفکرانه خویش را نسبت به پژوهش‌های علمی بیان دارد. لذا، این ترجمه را به عنوان انتقال یک‌طرفه روش‌شناسی پژوهش تلقی نمی‌کنیم، بلکه امید و انتظار ما این است که پژوهشگران تعلیم و تربیت در ایران، با همکاران خود در کشورهای دیگر، پیوندهای نزدیک برقرار و با آنها در رشد روش‌شناختی و اکتشافات علمی در قلمرو ساختارها و فرایندهای تعلیم و تربیت مشارکت کنند.

در واقع، مهم‌ترین توصیه ما به مخاطبان کتاب و دیگرانی که به تعمق و تأمل در حرفه پژوهشگری می‌پردازند، این است که راهنما یا گروهی از راهنمایانی را بیابید که بتوانند علایق پژوهشی و مهارت‌های روش‌شناختی را در شما توسعه و گسترش دهند.

۱. متن کامل این مقدمه در چاپ‌های قبل آورده شده است.

مشکل است تخمین بزنیم که چه تعداد از دانشجویان سالانه این کتاب را می‌خوانند. البته، برآوردی محتاطانه نشان می‌دهد که حداقل ۱۰ هزار دانشجو در هر سال از این کتاب استفاده می‌کنند. این دانشجویان معمولاً در دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری به فراگیری این کتاب مشغول‌اند تا از این رهگذر بتوانند پایان‌نامه‌خویش را به سرانجام برسانند. دامنه‌ی این کتاب، دانشجویان رشته‌های برنامه‌ریزی درسی، تربیت معلم، مدیریت آموزشی، آموزش‌های خاص و مشاوره را دربر می‌گیرد. همچنین، بسیاری از پژوهشگران حرفه‌ای نیز برای هدایت پژوهش‌های خود از کتاب ما به عنوان منبع استفاده می‌کنند.

از کتاب حاضر به طور گسترده در امریکا، کانادا، استرالیا و دیگر کشورهای انگلیسی‌زبان استفاده می‌شود. این کتاب، در حدود پنج سال قبل، در پروژه بسیار مهمی در زمره یکی از سی کتابی قرار گرفت که باید به زبان چینی ترجمه می‌شد. هنگامی که ما در گنجینه ترجمه‌های خویش نسخه چینی آن را دریافت کردیم، بسیار خوشنود شدیم. چین جمعیت بسیاری دارد و برای بهبود دانشگاه‌های خود تلاش گسترده‌ای به خرج می‌دهد. بنابراین، کتاب ما را هزاران هزار دانشجوی چینی در هر سال می‌خوانند. کشورهای دیگر، از قبیل آلمان نیز بخش‌هایی از کتاب را برای تعلیم تخصصی دانشجویان خویش ترجمه نموده‌اند. ما اعتقاد راسخ داریم که تجارب حرفه‌ای تعلیم و تربیت از پیش‌دستان تا دانشگاه ممکن است در پرتو پژوهش علمی بهبود یابد. حرفه‌های دیگر، به خصوص پزشکی و مهندسی این باور را قوت می‌بخشند. پزشکی و مهندسی جدید به این دلیل قدرت اعجاز‌آوری یافته است که از یافته‌های پژوهشی فیزیک‌دانان، شیمی‌دانان، زیست‌شناسان و دانشمندان دیگر بهره می‌جوید. ما ایمان داریم که در تعلیم و تربیت می‌توان نتایج مشابهی را یافت. به عبارت دیگر، با استفاده درست از دانش پژوهشی، آموزشگران باید بتوانند بهبود معناداری را در فراگیری دانش آموزان و اثربخشی بیشتر آن در پرتو تجارب آموزشی جدید پدید آورند.

پژوهش همچنین در ارزشیابی از عملکرد آموزشی تأثیر چشمگیری داشته است. دولت‌های مرکزی و ایالتی امریکا و نیز بسیاری از مؤسسه‌های خصوصی از برنامه‌های ابتکاری طراحی شده برای بهبود آموزش حمایت می‌کنند، اما برای این حمایت نیازمند شواهدی هستند تا اطمینان حاصل کنند که چنین برنامه‌هایی اثربخش‌اند. افرادی که این شواهد را فراهم می‌سازند، به روش‌های پژوهشی متکی‌اند که در این کتاب توصیف شده است. بدون ارزشیابی پژوهش‌مدار، برنامه‌های غیر اثربخش ممکن است سالیان درازی تداوم داشته باشند و منابعی را

مصرف کنند که باید به برنامه‌های اثربخش تری اختصاص می‌یافت. امیدواریم این کتاب، دست‌اندرکاران و سیاست‌گذاران آموزشی ایران را ترغیب نماید تا منابع و امکانات بیشتری را برای ارزشیابی برنامه‌ها اختصاص دهند.

در درازمدت، مهم‌ترین پژوهش، تحقیقی است که نظریه‌های تعلیم و تربیت را مورد آزمون قرار دهد و یا به پدیدآیی نظریه بینجامد. بی‌توجهی به نظریه سبب ایجاد یک نظام آموزشی بی‌نظم خواهد شد. نظریه‌هایی که به طور تجربی آزمون نگردیده‌اند، می‌توانند برای فراگیری دانش آموزان مضر باشند. برعکس، نظریه‌هایی که اعتبار تجربی دارند، مبنای قوی برای عملکردهای آموزشی فراهم می‌سازند.

به خاطر داشته باشید که پژوهش علمی، ماهیت جهانی دارد و آن را نمی‌توان پدیده‌ای امریکایی تلقی کرد. هر چند کتاب ما به زبان انگلیسی نوشته شده و اکثر شواهد پژوهشی آن حاصل مقالات منتشرشده در مجلات امریکایی است، اما هر فردی در ایران و هر کشور دیگری که زبان و روش‌های پژوهش را فراگیرد، می‌تواند در پژوهش‌های علمی به فعالیت بپردازد.

اطمینان داریم این کتاب می‌تواند دانش و مهارت‌های مورد نیاز را برای یک پژوهش خوب در حیطه تعلیم و تربیت در ایران فراهم سازد. یافته‌های پژوهشی شما نیز نه تنها به آموزشگران ایرانی، بلکه به همه آموزشگران در همه نقاط جهان کمک خواهد کرد.

مردیت (مارک) گال، جوینس پی. گال

نوامبر ۲۰۰۵، اورگان امریکا

مقدمه نویسنده‌گان بر ویراست هشتم انگلیسی

کتاب حاضر هفتمین ویراست از زمان اولین چاپ در سال ۱۹۶۳ است. آیا روش‌های پژوهش آن قدر سریع تغییر پیدا می‌کند تا این همه ویرایش ضروری باشد؟ پاسخ ما مثبت است. هفتمین ویراست کتاب، پنج سال قبل چاپ شد؛ اما از آن زمان تاکنون شاهد رشد و توسعه‌های جدید و مهمی در حوزه پژوهش بوده‌ایم که متخصصان تعلیم و تربیت باید از آن‌ها آگاهی یابند. برای مثال، دولت ایالات متحده آمریکا مؤسسه علوم تربیتی^۱ را در سال ۲۰۰۲ تأسیس کرد، که حاکی از این باور رو به رشد است که آموزش یک کار علمی است، مشابه آنچه در پزشکی به آن اعتقاد داریم. ما درباره مؤسسه مذکور و تأثیر بالقوه آن روی پژوهش‌های تربیتی در فصل اول بحث می‌کنیم.

نقش منابع رایانه‌ای در پژوهش‌های آموزشی هر سال مهم‌تر می‌شود، نسخه‌های الکترونیکی پایگاه‌های داده برای جستجوی پیشینه پژوهش‌ها به سرعت، نسخه‌های مکتوب را منسوخ می‌کند. مجله‌های پژوهشی برخط جدید، در حال ظهور هستند و بسیاری از مجله‌های باسابقه که به صورت مکتوب چاپ می‌شدند، در حال حاضر، نسخه رایانه‌ای مجله را نیز به صورت برخط ارائه می‌دهند. پیشرفت مهم دیگری که اتفاق افتاده، این است که دست‌اندرکاران علوم تربیتی می‌توانند متن کامل بسیاری از مقاله‌ها و اسناد مرتبط مورد نیاز خود را روی صفحه رایانه مشاهده و آن‌ها را برای مطالعه خود چاپ کنند، بی‌آنکه نیاز به صرف وقت برای مراجعه به کتابخانه یا مرکز پژوهش مؤسسه خود داشته باشند. ما درباره همه این پیشرفت‌های جدید در فصل چهارم صحبت می‌کنیم.

در زمانی که چند ویراست اول کتاب چاپ شد، حوزه‌های طرح‌های پژوهش کمی مانند سنجش و آمار، به خوبی رشد یافت، البته همچنان به تکامل خود در مسیرهای جدید ادامه می‌دهد. به طور خاص، متخصصان روش تحقیق مشغول کارهای علمی برای بهبود نظریه سؤال، پاسخ^۲، سنجش اندازه اثر و استفاده از رایانه‌ها و اینترنت برای جمع‌آوری و تجزیه و

1. Institute of Educational Science
2. item response theory

تحلیل داده هستند. همچنین، آن‌ها درصدد تکمیل و بهبود روش‌های مدل‌سازی چندسطحی^۱ برای شیوه‌های توصیف پیچیدگی‌های تدریس، یادگیری و نظام تعلیم و تربیت هستند. به این فنون روش‌شناسانه مربوط به پژوهش و سایر موارد از این قبیل در بخش‌های سوم و چهارم کتاب توجه می‌شود.

همان‌طور که مشکلات جدید آموزشی مطرح می‌شوند و پیش روی محققان قرار می‌گیرند، علاقه محققان پژوهش‌های کمی نیز در حال تغییر است. برای مثال، نهضت پاسخگویی^۲ و «وضع قانون برای جلوگیری از عقب افتادن کودکان در آموزش»^۳ (در امریکا)، توجه به وجود فاصله بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سفید و رنگین‌پوستان را افزایش داده است. این توجهات موجب تمرکز بیشتر روی پژوهش شده است تا دلایل فاصله مذکور و شیوه‌های غلبه بر آن‌ها را کشف نمایند. کسب مهارت‌های علمی پایه (خواندن، نوشتن و ریاضیات) جزء پژوهش‌های منبایی در خصوص فرایندهای یادگیری و تدریس محسوب شده و پژوهش درباره آن‌ها رونق یافته است. ما در چاپ جدید کتاب، مثال‌های جدید مربوط به پژوهش‌های آموزشی را جایگزین مثال‌های قدیمی کرده‌ایم، پژوهش‌هایی که بیشتر آن‌ها بعد از سال ۲۰۰۰ به چاپ رسیده‌اند و اولویت‌های پژوهشی مذکور را مطرح می‌سازند.

طرح‌های پژوهش کیفی که در بخش‌های پنجم و ششم کتاب به تفصیل مطرح شده نیز دستخوش تحول و تکامل سریعی است. تنوع رو به افزایش روش‌های پژوهش و افراد مؤثر و سهم در این حوزه، ذیل پژوهش‌های کیفی تجمیع شده است و در مبانی و پیشینه پژوهش‌ها حضور دارند. با تداوم توافق نسبت به اندیشه‌های پساتجدد^۴، ایده‌های زیادی شنیده می‌شود ولی تعداد کمی از آن‌ها انتخاب و نسبت به دیگری رجحان داده می‌شوند. مخالفت با رویکردهای ذات‌گرایان^۵ به ویژه با هر نوع جهت‌گیری مبتنی بر آن، خواه از پژوهش‌های کمی اثبات‌گرایانه^۶ یا دیدگاه‌های پژوهش تفسیری^۷، ایده نافرمانی است که در این چاپ برجسته می‌شوند.

گزارش پژوهش‌های کیفی، همچنان از نظر بلندی و حجم تقریباً دو برابر گزارش پژوهش‌های کمی است و از یک سبک استاندارد پیروی نمی‌کنند؛ نه فقط برای اجرا و گزارش

1. multilevel modeling
2. accountability movement
3. No Child Left Behind
4. postmodern
5. essentialist perspectives
6. positivist-quantitative research
7. interpretive research orientation

این قبیل پژوهش‌ها، بلکه برای خواندن و خلاصه کردن آن‌ها نیز وقت زیاد و مهارت قابل ملاحظه‌ای نیاز است، به گونه‌ای که با عناوین متنوع و غنی، رویکردها و نویسندگان این پژوهش‌ها تناسب عادلانه‌ای داشته باشند. علاوه بر این، به جای گزارش روش‌های سنتی جمع‌آوری داده در منابع دست اول، درصد رو به افزایش نمایه پژوهش‌های کیفی شامل مقاله‌های تحلیلی، در دسترس قرار گرفته‌اند.

فصل اول کتاب درباره چهار هدف عام پژوهش شامل توصیف، پیش‌بینی، بهبود و تبیین توضیح می‌دهد. ما می‌کوشیم تا اهداف خاص محققان پژوهش‌های کیفی را بیشتر توضیح دهیم که عبارت‌اند از: ۱) اجرا و برخورداری از دسته‌بندی‌های گسترده در ساماندهی و تکامل در پژوهش، ۲) فراهم کردن فرصت بروز به اشخاص و گروه‌های متنوع فرهنگی، به ویژه افراد بومی و سایرین که تحت فشار زندگی می‌کنند، ۳) افشا یا نمایاندن جنبه‌های ناخواسته، پنهان و بعضی اوقات منفی رفتارهای فرهنگی و آموزشی گذشته و حال و ۴) توجه و سوق دادن تعهدات اجتماعی و در واقع کل جامعه به سوی کیفیت بهتر، هماهنگی و لذت بیشتر برای همه.

در پاسخ به روندهای مذکور، ما دقت کرده‌ایم تا در این چاپ، مثال‌های زیاد جدیدی از پژوهش‌های کیفی مطرح کنیم تا اهداف، تنوع دسته‌بندی‌ها و چشم‌انداز صحیحی از این نوع پژوهش را مطرح سازیم. همچنین، تلاش کرده‌ایم در انتخاب و ارائه مطالب، کیفیت و دقت را در حد امکان مراعات کنیم. علاوه بر این، سعی کرده‌ایم به خوانندگان کتاب کمک کنیم تا از پیچیدگی‌ها، موارد قابل انجام و رویکردهای متنوع پژوهش‌های کیفی که مناسب با پژوهش در رشته‌های مختلف است، آگاه شوند و آن‌ها را بپذیرند.

راهنمای فراگیری کتاب: حجم زیاد اطلاعات در کتابی از این دست، قابل توجه است. از این رو، راهنمایی به شرح زیر برای یادگیری در هر فصل ارائه کرده‌ایم تا درک بهتر مطالب به دانشجویان کمک کنند.

- ارائه نگاه اجمالی در آغاز هر فصل در خصوص مطالب و ترتیبی که در هر فصل ارائه می‌شوند.
- ارائه اهداف در آغاز هر فصل تا مفاهیم و روش‌های اصلی مورد توجه در هر فصل را مشخص نمایند.
- پررنگ کردن واژه‌های تخصصی هنگام طرح در متن برای اولین بار و درج تعریف آن‌ها در فهرست واژگان آخر کتاب.

- ارائه منابع مهم و مکمل مربوط به موضوعات در پاورقی تا راهنمای خوانندگان برای دریافت اطلاعات و منابع بیشتر باشند.
- درج توصیه‌هایی در پایان هر فصل تا به دانشجویان کمک کنند محتوای مندرج در هر فصل را برای مقاصد پژوهش خود به کار بندند.
- درج سؤال‌هایی در پایان هر فصل برای خودآزمایی (پاسخ سؤال‌ها در ضمیمه کتاب آورده شده است).

نگاه اجمالی به محتوا و سازماندهی کتاب: کتاب شش بخش دارد که هر کدام با یک مقدمه کوتاه آغاز می‌شود:

بخش اول دربردارنده یک فصل است که در آن تصویری اجمالی از حوزه پژوهش‌های تعلیم و تربیت ارائه می‌شود. ما مطالعه این فصل را به عنوان نقطه شروع، توصیه می‌کنیم. با مطالعه این فصل، دانشجویان به فهم آغازینی از ماهیت پژوهش و رویکردهای متنوع آن دست می‌یابند؛ قبل از اینکه آن‌ها، یادگیری نکات خاص و جزئیات روش تحقیق را شروع نمایند.

بقیه فصل‌ها به گونه‌ای تنظیم و مرتب شده‌اند که با ترتیب اجزاء فرایند پژوهش مطابقت و هماهنگی داشته باشند. ما دانشجویان را ترغیب می‌کنیم تا زمانی که همه فصل‌های مربوط به پروژه پژوهشی خود را نخوانده و مفاهیم آن را کاملاً درک نکرده‌اند، حتی اجرای اولین گام پروژه خود را آغاز نکنند. به طور کلی، این توصیه به معنای خواندن همه فصل‌های بخش اول، دوم و سوم است. همچنین به معنای خواندن فصل‌هایی از بخش‌های چهارم و پنجم می‌باشد که مربوط به نوعی از پژوهش است که دانشجویان به آن فکر می‌کنند تا آن را برای پروژه خود انتخاب کنند.

بخش دوم، فرایند طراحی یک پروژه پژوهشی شامل تدوین پیشنهاد تحقیق (فصل دوم)؛ برخورد با مسائل اخلاقی، حقوقی و روابط انسانی (فصل سوم)؛ و بررسی پیشینه پژوهش (فصل چهارم) است. از آنجا که یک پیشنهاد پژوهشی خوب، به شیوه نگارش گزارش پایانی پژوهش نیز توجه می‌کند، در فصل دوم به تبیین آخرین گام پروژه پژوهش، یعنی نگارش پایان‌نامه یا سایر انواع گزارش تحقیق نیز می‌پردازیم.

بخش سوم، رویکردهای روش‌شناختی عام یک پروژه پژوهشی است که عبارت‌اند از: روش‌های آماری در دسترس برای تجزیه و تحلیل داده‌ها (فصل پنجم)؛ رویکردهای انتخاب نمونه برای پژوهش (فصل ششم) و انواع روش‌های جمع‌آوری داده‌ها که در

پژوهش‌های تعلیم و تربیت استفاده می‌شود (فصل‌های هفتم، هشتم و نهم). در سه فصل اخیر، چگونگی جمع‌آوری داده‌های پژوهش با استفاده از آزمون‌ها و مقیاس‌های خودگزارشی (فصل هفتم)، پرسش‌نامه و مصاحبه (فصل هشتم) و مشاهده و تحلیل محتوا (فصل نهم) را توضیح می‌دهیم.

در بخش چهارم، اساسی‌ترین طرح‌های پژوهشی استفاده‌شده در روش‌های تحقیق کمی بحث و بررسی شده است. طرح‌های پژوهشی توصیفی و علی-مقایسه‌ای در فصل دهم توضیح داده می‌شود. طرح‌های پژوهشی همبستگی در فصل یازدهم و طرح‌های تجربی (آزمایشی) در فصل‌های دوازدهم و سیزدهم تبیین می‌شود.

بخش پنجم بر رویکردهای متنوع پژوهش‌های کیفی در تعلیم و تربیت متمرکز شده است. فصل چهاردهم رویکرد عام (پژوهش موردی) و فصل پانزدهم، انواعی از سنت‌های پژوهشی کیفی، که کاربردهای خاصی دارند، است. فصل شانزدهم، به طور عمیق، تشریح یکی از این سنت‌ها، یعنی پژوهش تاریخی است.

بخش ششم مشتمل بر دو فصل و چگونگی کاربرد روش‌های پژوهش برای مقاصدی ورای تولید علم و تبیین نظریه توضیح داده شده است. در فصل هفدهم توضیح می‌دهیم که چگونه روش‌های پژوهش در برنامه‌های ارزشیابی و پروژه‌های تحقیق و توسعه استفاده می‌شوند. در فصل هجدهم، به پژوهش ضمن عمل توجه شده که هدف آن تولید دانش برای بهبود شیوه عمل حرفه‌ای در سطح محلی است.

راهنمای مدرس^۱: راهنمای مدرس [که در مجلد جداگانه‌ای به چاپ رسیده است] منابع متعددی را فراهم می‌سازد تا تدریس درس روش پژوهش با استفاده از کتاب حاضر را تسهیل نماید. این منابع عبارت‌اند از: پیشنهادهایی مرتبط با عناصر مختلف درس مانند محتوا و توالی آن، فعالیت‌های تدریس و تکالیف آن، ارائه یک نمونه از فهرست مطالب یک درس، یک فرم برای تدوین اولیه پیشنهاد پژوهش که به عنوان پروژه در درس استفاده می‌شود و همچنین مخزن سؤال مرتبط با هر فصل که شامل سؤال‌های بسته و کوتاه پاسخ است. علاوه بر این، کاربرد مطالب مطرح‌شده هنگام اجرای پژوهش‌های آموزشی نیز ارائه گردیده است.

قدردانی نویسندگان: هر موفقیتی که این کتاب به آن دست یافته است تا حد زیادی مرهون زحمات والتر بورگ^۲ است که اولین چاپ کتاب را نوشته است. ما از همکارانمان در

1. instructor's manual
2. Walter Borg

دانشگاه اورگون^۱ امریکا و جاهای دیگر که ما را ترغیب و تشویق می کنند تا درباره پژوهش و عمل در علوم تربیتی مطالعه و کار علمی انجام دهیم قدردانی می کنیم. در پایان، از آرنیز بوروکیوز^۲ در انتشارات آلین و باکن^۳ به دلیل خبرگی در کار چاپ و حمایت های لازم در حین تدوین و تولید این نسخه از کتاب تشکر می کنیم. همچنین از سایر ویراستاران ادبی که در طول سالیان متمادی برای چاپ های متعدد کتاب به ما کمک کرده اند، قدردانی می کنیم.

مردیت «مارک» گال
جوئیس پی. «جوی» گال
۲۰۰۷

1. University of Oregon
2. Arnis Burvikovs
3. Allyn & Bacon